

OCENA i ANALIZA STANU BHP

(W14)

Opracował mgr inż. Ireneusz Bulski

Warszawa, 2010 r.

Podstawy prawne przeprowadzania ocen stanu BHP

- **Obowiązek przeprowadzania oceny stanu BHP jest konsekwencją postanowień art. 207 Kodeksu pracy, który nakłada na pracodawcę obowiązek ochrony zdrowia i życia pracowników przez zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy przy odpowiednim wykorzystaniu osiągnięć nauki i techniki.**
- **Obowiązek przeprowadzania co najmniej raz w roku oceny stanu bezpieczeństwa i higieny pracy nakłada także art. 237 Kodeksu pracy, zobowiązując do tych działań organy założycielskie sprawujące nadzór nad przedsiębiorstwami i innymi jednostkami organizacyjnymi, zarówno państwowymi jak i samorządowymi.**
- **Opracowanie oceny stanu BHP jest możliwe tylko na podstawie przeprowadzonej rzetelnej kontroli i analizy stanu BHP.**

Podstawy prawne przeprowadzania analiz stanu BHP

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2.09.1997 r. o służbie BHP nakłada na służbę BHP zadanie opracowywanie co najmniej raz w roku i przedstawianie pracodawcy okresowych analiz stanu BHP zawierających propozycje działań mających na celu zapobieganie zagrożeniom dla życia i zdrowia pracowników oraz poprawę warunków pracy.
- Obecnie żaden z aktów prawnych nie reguluje zakresu analizy stanu BHP lub jej wzoru.
- Przygotowując analizę i ocenę stanu BHP należy kierować się zarówno zakresem zadań służby BHP określonym w rozporządzeniu Rady Ministrów jak i zasadami dobrej praktyki.

Zakres analizy stanu BHP

- **Analiza i ocena stanu BHP powinna dać odpowiedź na pytanie czy pracodawca wywiązuje się z podstawowych obowiązków nałożonych na niego przez prawo.**
- **Analiza stanu BHP powinna zawierać w sobie ocenę stanu BHP i co najważniejsze – propozycje przedsięwzięć technicznych i organizacyjnych mających na celu zapobieganie zagrożeniom życia i zdrowia pracowników oraz poprawę warunków pracy.**
- **Analiza powinna obejmować zmiany zachodzące na przestrzeni danego roku w danej firmie w porównaniu do okresu poprzedniego, jak i w porównaniu do innych firm o podobnym zakresie działania.**
- **Zakresem analizy stanu BHP mogą zostać objęte różne zagadnienia dotyczące warunków pracy i przestrzegania przepisów BHP. Będzie to uwarunkowane rodzajem prowadzonej działalności przez zakład pracy, jego wielkości, stanu zatrudnienia, rodzaju czynników szkodliwych i uciążliwych, stosowanych technologii, liczbą i rodzajem budynków oraz obiektów w których są stanowiska pracy itd.**

Zakres analizy stanu BHP

W praktyce analiza i ocena stanu BHP obejmuje zwykle poniższe zagadnienia:

- **analiza stanu wypadkowości przy pracy (w tym ewentualnie wypadków bezurazowych),**
- **ilość i rodzaje chorób i schorzeń zawodowych,**
- **profilaktyczna ochrona zdrowia,**
- **stan bezpieczeństwa przy stosowaniu materiałów szkodliwych i niebezpiecznych,**
- **przestrzeganie norm dotyczących poziomów NDN i NDS na stanowiskach pracy,**
- **ocena warunków pracy i narażenia zawodowego pracowników,**
- **stan techniczny budynków, maszyn, urządzeń, narzędzi i wyposażenia,**
- **stan BHP na stanowiskach pracy,**
- **stan bezpieczeństwa w transporcie i magazynowaniu,**
- **stan bezpieczeństwa przy pracach szczególnie niebezpiecznych lub wymagających asekuracji,**
- **stan BHP pracowników wykonujących pracę zmianową i pracujących w nocy,**

Zakres analizy stanu BHP

- stan przestrzegania przepisów o ochronie zdrowia kobiet, młodocianych i niepełnosprawnych,
- stan szkolenia BHP,
- wyposażenie pracowników w odzież roboczą i sprzęt ochrony indywidualnej,
- stan pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych,
- stan bezpieczeństwa pożarowego,
- realizacja zaleceń wynikających z kontroli wewnętrznych stanu BHP,
- realizacja nakazów i zarządzeń wydanych przez kontrole zewnętrzne,
- działalność Komisji BHP,
- wnioski wynikające i prowadzonych konsultacji problematyki BHP z przedstawicielami pracowników,
- zmiany wprowadzone w przepisach prawnych BHP i instrukcjach,
- realizacja planu poprawy warunków pracy,
- wnioski i propozycje działań.

Przygotowanie dokumentacji do przeprowadzenia analizy stanu BHP

- **W celu opracowania analizy stanu BHP należy zebrać informacje zawarte, między innymi w:**
- **rejestrze wypadków przy pracy,**
- **rejestrze wypadków bezurazowych (jeśli jest prowadzony),**
- **rejestrze chorób zawodowych,**
- **wynikach pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy,**
- **kartach oceny ryzyka zawodowego,**
- **protokołach kontroli stanu BHP przeprowadzonej przez służbę BHP,**
- **zaleceniach Społecznej Inspekcji Pracy,**
- **protokołach kontroli instytucji zewnętrznych na przykład Państwowej Inspekcji Pracy, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Straży Pożarnej, Urzędu Dozoru Technicznego i innych organów kontroli państwowej,**
- **protokołach posiedzeń Komisji BHP,**
- **planie poprawy warunków BHP (jeśli został opracowany).**

Analiza wypadkowości przy pracy

- **W zależności od wielkości przedsiębiorstwa i liczby wypadków, część analizy stanu BHP dotycząca wypadkowości przy pracy może zostać pogłębiona i przedstawiać rodzaje wypadków, ich częstotliwość występowania, ciężkość, przyczyny, wydarzenia powodujące wypadki, grupy pracowników najczęściej ulegających wypadkom, rodzaje prac lub zawodów przy których najczęściej dochodzi do wypadków, staż pracy osób poszkodowanych w wypadkach, ich wieku, płci itp.**

Wskaźniki wypadkowości

- Wskaźnik częstości wypadków (nazywany także wskaźnikiem częstotliwości wypadków):

- $$W_w = \frac{\text{Liczba wypadków odnotowanych w danym okresie czasu}}{\text{Liczba pracujących w danym okresie czasu}} \times 1000$$

- Wskaźnik ciężkości wypadków:

Łączna liczba dni niezdolności do pracy poszkodowanych w wypadkach przy pracy

$$W_c = \frac{\text{Łączna liczba dni niezdolności do pracy poszkodowanych w wypadkach przy pracy}}{\text{Liczba wypadków przy pracy w danym okresie czasu}}$$

Wskaźniki wypadkowości

- Przy pomocy wskaźników wypadkowości można określać tendencje zmian zachodzących w wypadkowości przy pracy w odniesieniu do poprzednich okresów w firmie, a także w poszczególnych jej jednostkach organizacyjnych.
- Należy także porównać uzyskane wskaźniki wypadkowości do wskaźników innych przedsiębiorstw, grup przedsiębiorstw, branż albo do średniej w kraju.
- W 2008 r. częstotliwość wypadków (W_w) w skali kraju wyniosła 9,11 na 1000 zatrudnionych, a ciężkość wypadków (W_c) wynosiła 35 dni niezdolności do pracy na jeden wypadek .

Badanie wypadków bezurazowych

- Badaniem relacji zachodzących między wskaźnikami wypadków urazowych ujmowanych w statystykach i wydarzeń wypadkowych bezurazowych nie obejmowanych statystyką badał w USA w 1931 r. H. Heinrich i wyniki badań przedstawił w postaci trójkąta wypadków.
- Późniejsze badania i analizy danych rejestrowanych w przedsiębiorstwach w Polsce i w innych państwach wskazują na podobieństwo przebiegu sekwencji zdarzeń oraz ich przyczyn prowadzących do poważnych urazów i tych, które powodują tylko straty materialne, drobne urazy lub tylko możliwość powstania urazu.

Relacje pomiędzy wypadkami przy pracy rejestrowanymi w statystyce oraz nie rejestrowanymi, tak zwanymi „bez urazowymi”

- Znacznie większa w porównaniu do wypadków urazowych liczba wydarzeń wypadkowych bezurazowych powoduje iż analiza wydarzeń wypadkowych bezurazowych może być źródłem informacji o przyczynach i przebiegu wypadków przy pracy, które można wykorzystać w prewencji.
- Aby taka analiza była możliwa należy zgromadzić jak najwięcej informacji o takich wydarzeniach. Związane jest to z wdrożeniem w przedsiębiorstwie odpowiednich procedur ich rejestrowania oraz podjęciem działań mających na celu motywowanie pracowników do zgłaszania takich wydarzeń.

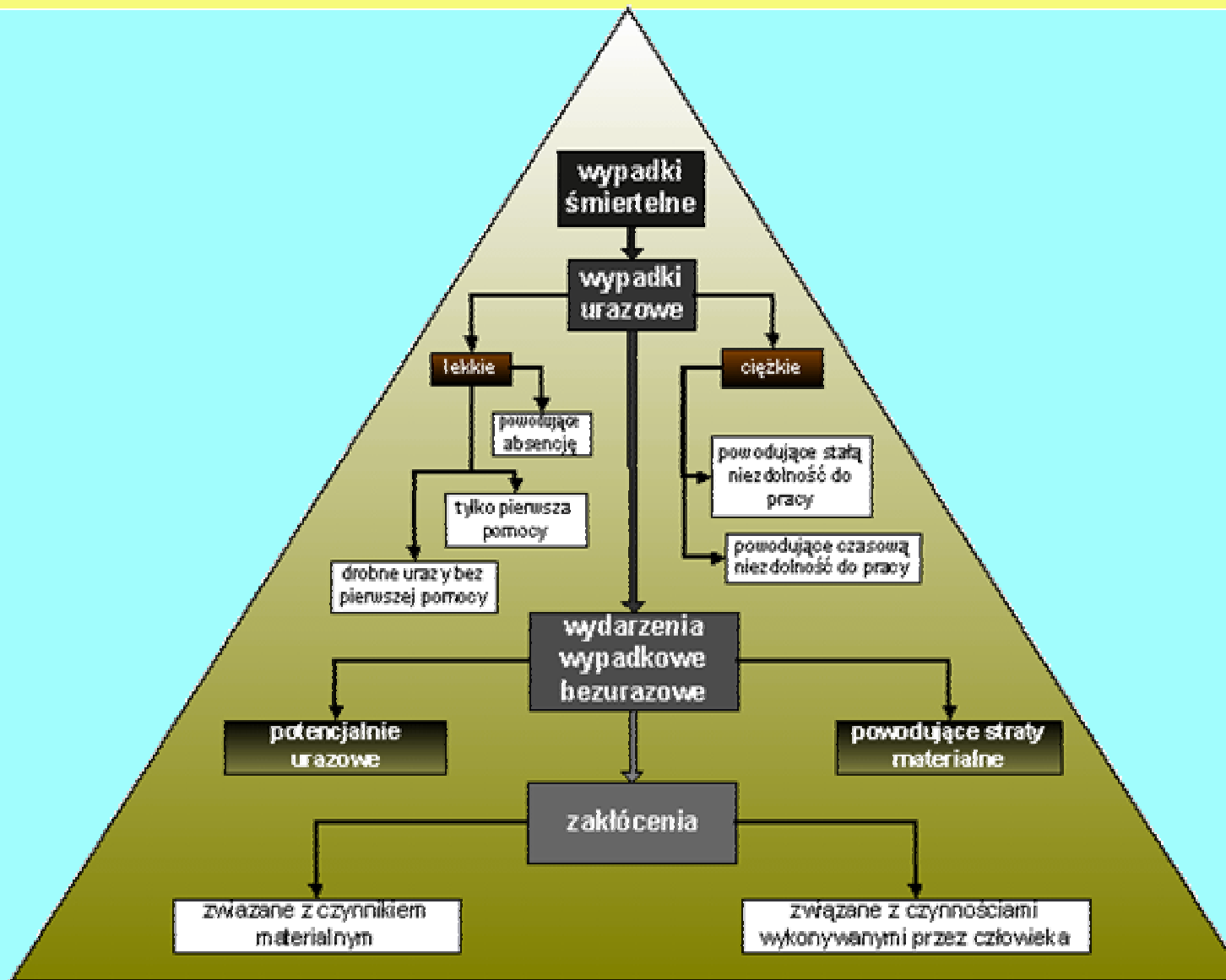
Relacje zachodzące pomiędzy wypadkami przy pracy rejestrowanymi w statystyce oraz nie rejestrowanymi, tak zwanymi „bez urazowymi”

- Zgodnie z obowiązującym prawem w zakładach pracy są badane i rejestrowane tylko wypadki urazowe. Nie rejestruje się natomiast, poza nielicznymi wyjątkami, wydarzeń wypadkowych, które nie powodują urazów u pracowników, a skutkują jedynie szkodami materialnymi.

Trójkąt relacji zdarzeń wypadkowych według Heinricha

Wypadki statystyczne i bezurazowe

Kontrola stanu BHP

Kontrole są ważnym elementem zarządzania przedsiębiorstwem.

Celem kontroli stanu BHP jest uzyskanie informacji o aktualnym stanie przestrzegania przepisów państwowych i wewnętrznych, określenie sposobów i środków działania, umożliwiających szybkie usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości, a także w przypadku takiej konieczności, udzielenie informacji i wyjaśnień kierownictwu kontrolowanej jednostki w zakresie obowiązującego stanu prawnego oraz czynności które należy wykonać w celu doprowadzeniu stanu BHP do zgodności z wymaganiami prawa.

Kontrole stanu BHP

- **W zależności od potrzeb możemy przeprowadzać kontrole:**
- **problemowe (np. ochrona pracy kobiet),**
- **wycinkowe (np. stan BHP w wydziale),**
- **kompleksowe (np. stan BHP w firmie).**

- **Kontrola powinna zostać przeprowadzona fachowo – np. przy pomocy listy kontrolnej,**
- **bezstronnie,**
- **efektywnie - ze sformułowaniem wniosków pokontrolnych,**
- **aktywnie – ujawniać możliwie wszystkie nieprawidłowości.**

Kontrole stanu BHP

- **Jednym z warunków prawidłowego przeprowadzenia kontroli jest odpowiednie jej przygotowanie.**
- **Kontroler przed przystąpieniem do kontroli powinien szczególnie dokładnie zapoznać się z wszelkimi materiałami obrazującymi działalność kontrolowanej jednostki, w tym z przepisami prawnymi, wynikami poprzednich kontroli własnych oraz zewnętrznych, wynikami pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia, dokumentacją wypadkową z wypadków które miały miejsce w poprzednim okresie, z dostępnymi protokołami z narad i odpraw, na których były podejmowano decyzje.**
- **Dobre przygotowanie kontroli jest szczególnie ważną czynnością, gdyż zauważenie istotnych błędów i uchybień w trakcie przeprowadzania kontroli, zwłaszcza pod presją upływającego czasu, nie jest rzeczą łatwą.**

Kontrola stanu BHP

- **Przed kontrolą kontroler powinien sporządzić program kontroli, który obejmuje co najmniej;**
 - cel kontroli,
 - założony czas i termin kontroli,
 - rodzaj kontroli i tematykę kontroli;
 - **miejsce kontroli.**
- **Program nie powinien obejmować nadmiernej ilości zagadnień i powinien uwzględniać czas założony na sprawne jej przeprowadzenie. Przeładowany program rozprasza uwagę i prowadzi do powierzchownego przeprowadzenia kontroli.**
- **Przy ustalaniu programu kontroli należy uwzględnić w szczególności wyniki wcześniej przeprowadzonych kontroli, zwłaszcza własnej, zgłaszane już problemy, skargi i wnioski pracowników, a także ocenę ryzyka zawodowego i zagrożenia występujące w kontrolowanej jednostce.**
- **W trakcie kontroli nie należy zapominać o podejmowaniu działań o charakterze edukacyjnym i promocyjnym.**

Lista kontrolna – narzędzie pracy osoby kontrolującej stan BHP

- Jedną z metod przeprowadzenia kontroli stanu BHP jest - metoda kontroli z wykorzystaniem eksperckiej listy kontrolnej. Lista kontrolna jest bardzo pomocnym narzędziem w codziennej pracy inspektorów BHP.
- W praktyce zdarza się, że osoby kontrolujące mogą nieco inaczej ocenić ten sam zakład (wydział) i odmienne sprawy uznać za najważniejsze.
- Wynikać to może z różnic w ich spostrzegawczości, zakresu posiadanej wiedzy, praktyki oraz przygotowania zawodowego.
- Dobrze skonstruowana lista kontrolna zapobiega powierzchownemu przeprowadzaniu kontroli i pomijaniu części zagadnień, a co za tym idzie pozwala w dużym stopniu obiektywizować ocenę stanu BHP w kontrolowanej jednostce.
- Listami kontrolnymi posługuje się także Państwowa Inspekcja Pracy. Lista kontrolna PIP znajduje się na stronie internetowej [Głównego Inspektoratu Pracy](#) – i jest przeznaczona w szczególności dla małych firm jako pomoc w ocenie prawnej ochrony pracy oraz warunków bezpieczeństwa i higieny pracy.

Przykładowa lista kontrolna stanu BHP w firmie

Lp.	Pytania dotyczące badanego problemu	Odpowiedzi		Uwagi
		Tak	Nie	
1.	Czy pracodawca zawiadomił na piśmie PIP i PIS o miejscu, rodzaju i zakresie prowadzonej działalności?			
2.	Czy kandydatów na pracowników kieruje się na wstępne badania lekarskie (jeszcze przed podpisaniem umowy o pracę)?			
3.	Czy pracowników poddaje się okresowym badaniom lekarskim?			
4.	Czy pracowników kieruje się na lekarskie badania kontrolne (jeśli chorowali dłużej niż 30 dni)?			
5.	Czy pracownicy przed rozpoczęciem pracy są kierowani na instruktaż BHP; a) ogólny, b) stanowiskowy, c) czy prawidłowo są wypełniane karty szkolenia wstępnego BHP? d) czy karty szkolenia BHP są przechowywane w dokumentacji kadrowej pracowników?			
6.	Czy pracodawca posiada aktualne zaświadczenie o ukończeniu okresowego szkolenia BHP dla pracodawców (nie starsze niż 5-letnie)?			
7.	Czy wszyscy pracownicy posiadają aktualne zaświadczenia o przeszkoleniu okresowym w zakresie BHP (pracownicy administracyjni nie starsze niż 6-letnie a robotnicy nie starsze niż 3-letnie)?			
8.	Czy pracodawca posiada aktualne zaświadczenie o ukończeniu okresowego szkolenia BHP dla pracodawców (nie starsze niż 5-letnie)?			

Przykładowa lista kontrolna stanu BHP w firmie

Lp.	Pytania dotyczące badanego problemu	Odpowiedzi		Uwagi
		Tak	Nie	
9.	Czy wszyscy pracownicy posiadają aktualne zaświadczenia o przeszkoleniu okresowym w zakresie BHP (pracownicy administracyjni nie starsze niż 6- letnie a robotnicy nie starsze niż 3- letnie)?			
10.	Czy pracodawca dokonał i udokumentował ocenę ryzyka zawodowego na wszystkich stanowiskach pracy?			
11.	Czy pracownicy zostali zapoznani z oceną ryzyka zawodowego?			
12.	Czy pracodawca przeprowadził badania i pomiary czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy?			
13.	Czy pracodawca uregulował wewnętrzną decyzją problem odzieży roboczej i środków ochrony indywidualnej?			
14.	Czy pracodawca dostarczył pracownikom odzież roboczą i środki ochrony indywidualnej?			
15.	Czy na stanowiskach pracy są zapewnione wymagane standardy w zakresie wysokości pomieszczeń pracy, wolnej powierzchni i kubatury, oświetlenia, wentylacji, temperatur, przejść?			
16.	Czy narzędzia i maszyny posiadają oznaczenie CE i deklaracje zgodności?			

Przykładowa lista kontrolna stanu BHP w firmie

Lp.	Pytania dotyczące badanego problemu	Odpowiedzi		Uwagi
		Tak	Nie	
17.	Czy opracowano i udostępniono pracownikom (za pokwitowaniem) instrukcje BHP dotyczące procedur technologicznych i obsługi maszyn, narzędzi itp.?			
18.	Czy pracodawca monitoruje stan BHP i czy prowadzi i dokumentuje kontrole stanu BHP?			
19.	Czy pracodawca (będący właścicielem lub dzierżawcą budynku) przeprowadza coroczne i okresowe (co 5 lat) kontrole stanu technicznego budynku?			
20.	Czy są ustalone i przestrzegane procedury postępowania w przypadku zaistnienia wypadków przy pracy, wypadków zrównanych z wypadkami przy pracy, wypadków w drodze do pracy albo chorób zawodowych?			
21.	Czy pracodawca konsultuje z pracownikami lub z ich przedstawicielami podejmowane działania w zakresie BHP?			
22.	Czy pracodawca przeszkolił grupę (kilku) pracowników w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej?			
23.	Czy pracodawca posiada odpowiednio wyposażoną apteczkę pierwszej pomocy?			
24.	Czy pracodawca poinformował pracowników o nazwiskach osób przeszkolonych w zakresie udzielania pierwszej pomocy i procedurach postępowania w przypadku zaistnienia pożaru?			

Protokół z kontroli stanu BHP

- **W przepisach prawnych nie ustalono wzoru protokołu z kontroli stanu BHP.**
- **Każdy protokół powinien jednak zawierać informacje pozwalające ustalić co najmniej:**
- **datę kontroli, nazwiska osób prowadzących kontrolę i ich stanowiska,**
- **jednostkę która była kontrolowana i osobę odpowiedzialną za stan BHP w tej jednostce,**
- **zakres kontroli i ustalenia kontroli,**
- **wnioski pokontrolne, terminy w których wnioski powinny zostać wykonane,**
- **podpis osoby która prowadziła kontrolę, podpis osoby odpowiedzialnej za stan BHP i zobowiązanej do wykonania wniosków pokontrolnych oraz zaleceń,**
- **ewentualne zastrzeżenia do ustaleń kontroli lub wniosków pokontrolnych albo terminów ich wykonania osoby odpowiedzialnej za stan BHP.**

Protokół z kontroli stanu BHP

- **Protokół nr**
- **z kontroli warunków pracy i przestrzegania przepisów oraz zasad BHP przeprowadzonej w.....**
- **w dniu.....**
- **przez.....**
- **w obecności**
- **Kierownikiem odpowiedzialnym za stan BHP jest:.....**

- **Zakres kontroli obejmował poniższe zagadnienia;**
(można wymienić zakres przeprowadzonej kontroli albo załączyć listę kontrolną).
- **Realizacja wydanych zaleceń pokontrolnych z dnia.....**
- **W czasie kontroli stwierdzono;**
- **1.**
- **2.**
- **3.**
- **Zalecenia pokontrolne i terminy wykonania zaleceń:**
- **Data i podpis kierownika** **podpis kontrolującego**